

Nový zákon I: Vánoční cyklus

Khartsiy Anastasia
Nadyrova Arina

Použité zdroje:

Primární prameny:

- Bible. Český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 2001.
- Evangelium podle Matouše, kapitoly 1–2.
- Evangelium podle Lukáše, kapitoly 1–2.

Sekundární literatura:

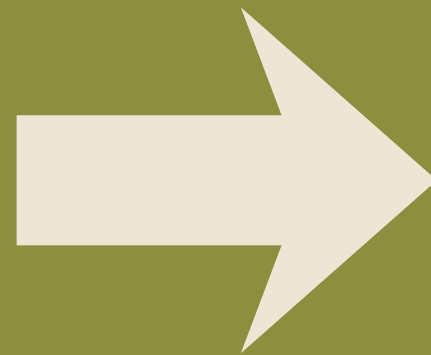
- Brown, Raymond E. The Birth of the Messiah: A Commentary on the Infancy Narratives in Matthew and Luke. New York: Doubleday, 1993.
- Černušák, Vladimír. Biblická ikonografie: Umělecké motivy křesťanství. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012.
- Zachar, Dušan. Symbolika křesťanského umění. Praha: Vyšehrad, 2006.
- Špidlík, Tomáš. Duchovní jednota Evropy. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2004.
- Ratzinger, Joseph (Benedikt XVI.). Ježíš Nazaretský: Dětství. Praha: Barrister & Principal, 2013.
- Říčan, Rudolf. Dějiny a myšlení křesťanství. Praha: Kalich, 1992.

NOVÝ ZÁKON – ZÁKLADNÍ INFORMACE

Nový zákon (*Novum Testamentum*) je druhá část křesťanské Bible. Navazuje na Starý zákon (*Stary testament*) a zaměřuje se na život, učení, smrt a zmrtvýchvstání Ježíše Krista, a také na počátky křesťanství.

Složení:

- Evangelia - 4 knihy
- Skutky apoštolů - 1 kniha
- Epištoly - 21 knih
- Zjevení Janovo (Apokalypsa) - 1 kniha

Celkem: 27 knih

Jazyk:

- Původní jazyk: řečtina (koiné)
- Některé výrazy mají hebrejské nebo aramejské kořeny (např. jména, náboženské pojmy).

Vánoční cyklus

Advent
(4 týdnů před Štědrým dnem)

Štědrý den
(24. prosince)

Boží hod vánoční
(25. prosince)

Vánoční cyklus

**Svátek svatého Štěpána
(26. prosince)**

**Slavnost Matky Boží Panny Marie
(1. ledna)**

Vánoční cyklus

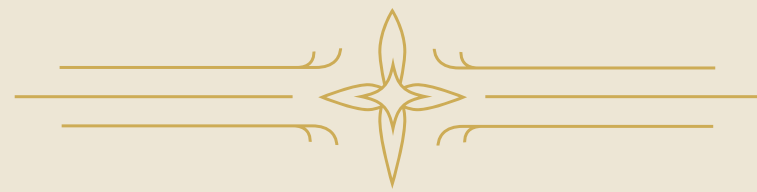

**Tři kralove
(1. ledna)**

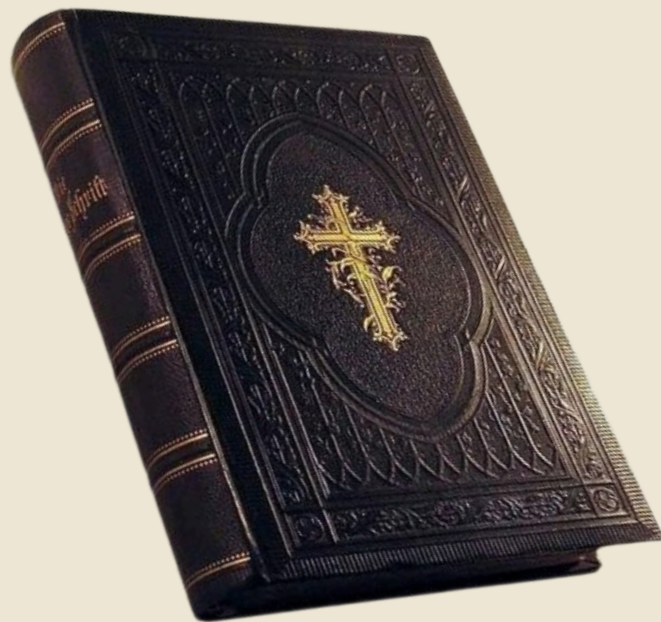

**Svátek křtu Páně
(neděle po 6. lednu)**

Prameny

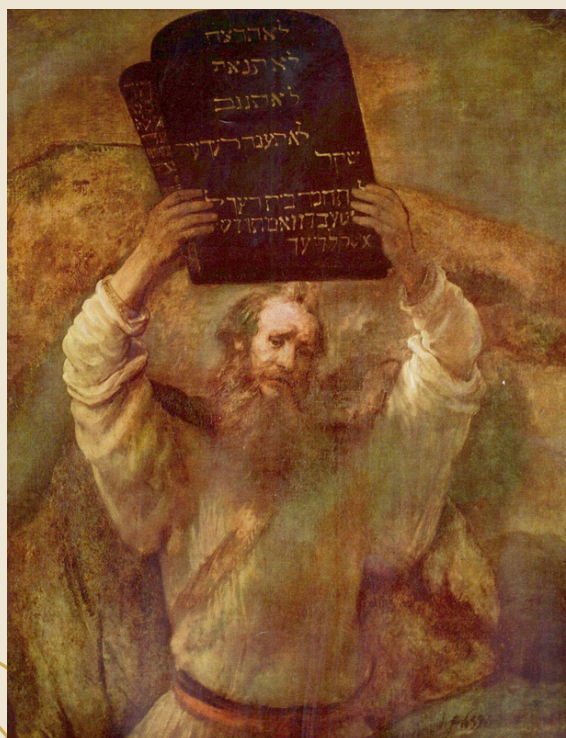

Bible

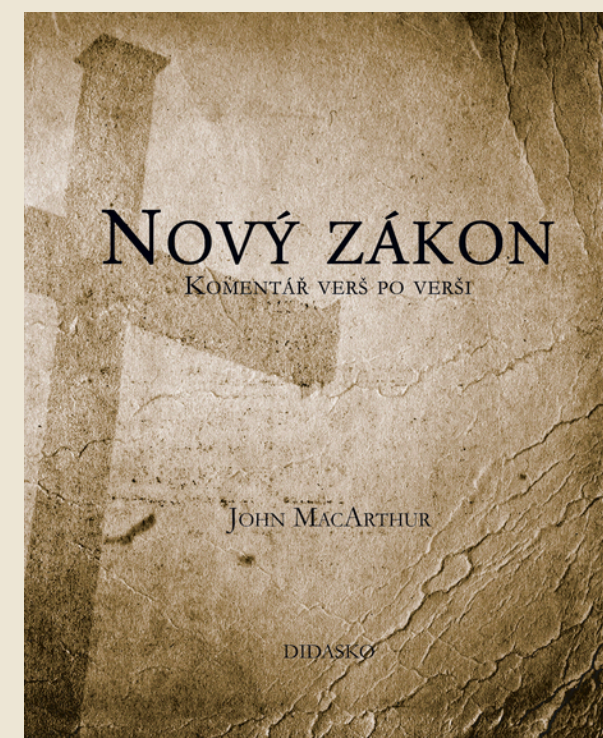

- Bible je považována za zjevené Boží slovo, kterým Bůh promlouvá k člověku.
- Tvoří základ křesťanské víry, nauky i liturgie.
- Obsahuje svědectví o vztahu mezi Bohem a lidstvem, o stvoření, hříchu a spáse.
- Dělí se na dvě vzájemně propojené části – Starý zákon a Nový zákon, které tvoří jednotný příběh spásy.
- V církevní tradici bývá nazývána Písmo svaté nebo Kniha knih.
- Původní texty byly sepsány v hebrejštině, aramejštině a řečtině.

Starý zákon

- Starší část Bible, společná pro judaismus i křesťanství.
- Zachycuje vztah mezi Bohem a izraelským národem, dějiny stvoření, hříchu a spásy.
- Obsahuje knihy historické, prorocké, zákonodárné a poetické.
- Klíčové motivy: smlouva, víra, očekávání příchodu Mesiáše.
- Proroci předpovídají narození Spasitele.

Nový zákon

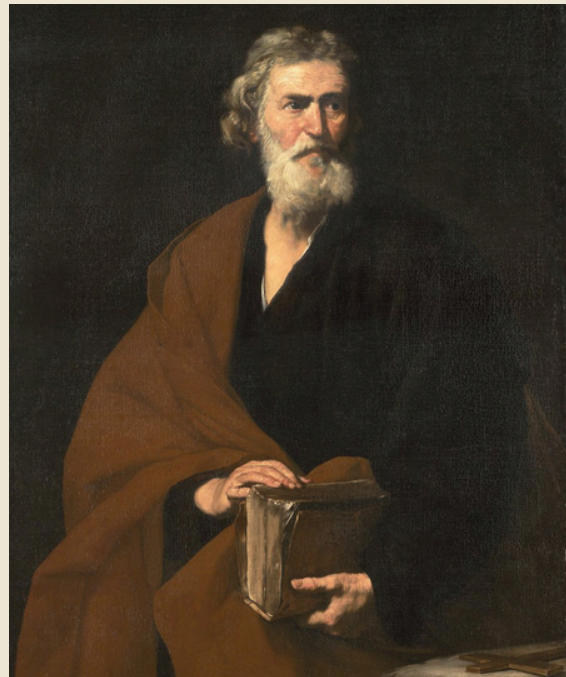
- Mladší část Bible, navazující na Starý zákon jako naplnění jeho proroctví.
- Vypráví o životě, učení, smrti a zmrtvýchvstání Ježíše Krista, Mesiáše a Spasitele světa.
- Obsahuje 4 evangelia, Skutky apoštolské, listy a Zjevení Janovo.
- Stává se základem křesťanské víry a duchovního života církve.

Evangelia

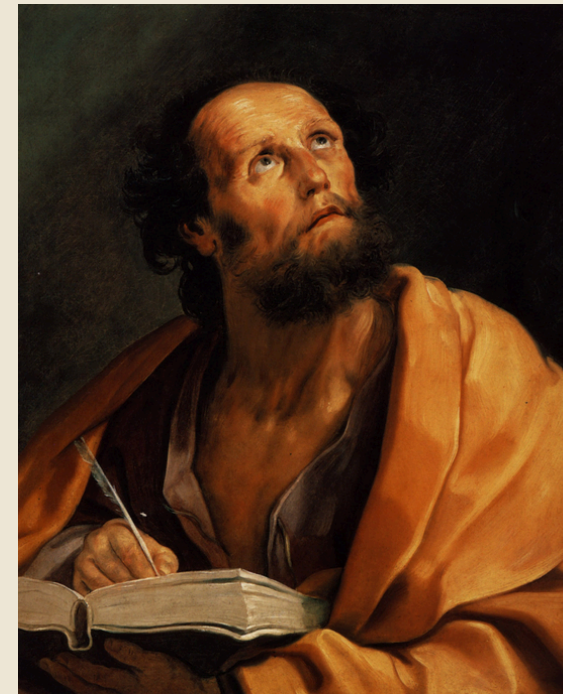
Evangelium podle Matouše

- Napsáno pro křesťanskou obec židovského původu, s úzkým propojením na Starý zákon.
- Hlavní myšlenka: Ježíš je zaslíbený Mesiáš a „nový Mojžíš“.
- Rodokmen Josefa, klanění mudrců, útěk do Egypta; důležité řečové celky, včetně Kázání na hoře.

Evangelium podle Lukáše

- Určeno širšímu publiku, včetně pohanů.
- Bůh se zvláštním způsobem přibližuje chudým, ženám a utlačovaným.
- Zvěstování, Narození v Betlémě, Klanění pastýřů, příběhy z Ježíšova dětství; Lukáš je také autorem Skutků apoštolů.

Evangelium podle Marka

- Nejkratší a pravděpodobně nejstarší z evangelií.
- Hlavní důraz je kladen na činy a moc Ježíše – vymítání démonů, uzdravování, vládu nad přírodou; téma tzv. mesiášského tajemství.
- Ježíš jako Boží Syn a služebník, který kráčí cestou utrpení.

Evangelium podle Jana

- Ústřední téma: Ježíš jako vtělené Slovo, pramen života a světla; důraz na jeho jednotu s Otcem.
- Struktura zahrnuje Prolog („Na počátku bylo Slovo...“).

Evangelium podle Matouše

- Zaměřuje se na Josefa jako hlavní postavu příběhu.
- Anděl oznamuje, že dítě je počato z Ducha svatého.
- Matouš zdůrazňuje naplnění starozákonních proroctví („Aby se naplnilo, co bylo řečeno prorokem...“).
- Klíčová scéna: klanění mudrců z východu, dary: zlato, kadidlo, myrha.
- Útěk do Egypta, ochrana dítěte před Herodem.
- Ježíš představen jako Mesiáš a nový Mojžíš.

Evangelium podle Lukáše

- Příběh vyprávěn z pohledu Marie.
- Zvěstování anděla Gabriela, oznámení narození Syna Božího.
- Narození v Betlémě: jednoduchost, pokora, chudoba.
- Klanění pastýřů, symbol radosti a Boží blízkosti všem lidem.
- Obětování v chrámu, starý Simeon rozpoznává Mesiáše.
- Lukáš zdůrazňuje milosrdenství, víru a univerzální spásu.

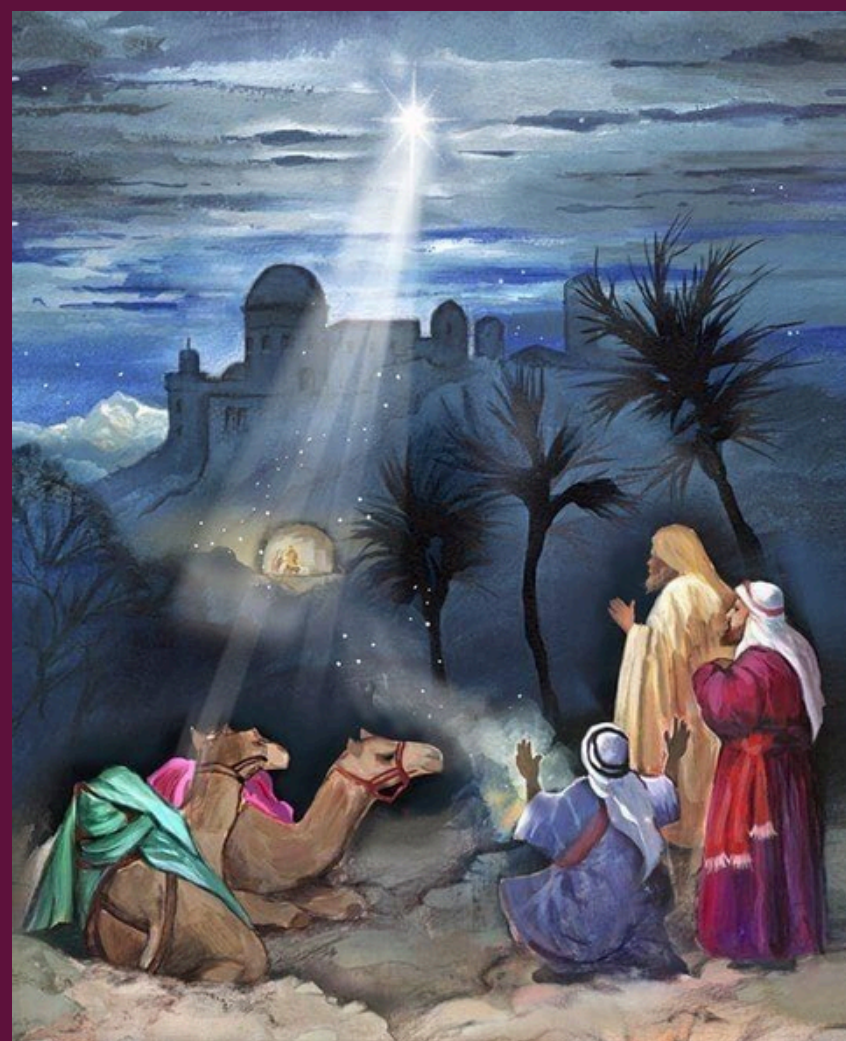

Symbolika vánočního cyklu

Lilie

- Symbol čistoty a nevinnosti Panny Marie.
- Objevuje se při Zvěstování, často v rukou anděla Gabriela.
- Znamená přijetí Boží vůle a neposkvrněné početí.

Hvězda

- Znak Božího vedení a zjevení
- U Matouše ukazuje cestu mudrcům; zároveň symbolizuje Krista jako Světlo světa.
- V umění často nad Betlémem nebo jako paprsek z nebe.

Anděl

- Posel Boží, spojuje nebe a zemi.
- Při Zvěstování přináší Boží slovo
- u Narození ohlašuje radost a pokoj pastýřům.
- Symbolizuje Boží přítomnost

Symbolika vánočního cyklu

Vůl a osel

- Pocházejí z proroctví Izajáše („Vůl zná svého hospodáře...” Iz 1,3).
- Znamenají lidskou prostotu a přijetí Boha i těmi nejpokornějšími.
- V jesličkách symbol pokory a ticha.

Jesličky / Betlém

- Symbol pokory a vtělení, Bůh přichází v obyčejné podobě.
- Slovo Betlém znamená „dům chleba“, předznamenává Eucharistii.
- Dítě položené do jeslí = „chléb života“.

Dary mudrců

- Zlato – královská důstojnost Ježíše.
- Kadidlo – Božství a modlitba stoupající k nebi.
- Myrha – utrpení a smrt; předobraz kříže.

Výtvarné zobrazení vánočního cyklu

Zvěstování

Fra Angelico, Zvěstování
(Annunciation),
cca 1433–1434

Donatello, Zvěstování,
cca 1435

Leonardo da Vinci, Zvěstování,
1472–1476

Výtvarné zobrazení vánočního cyklu

Narození Krista

Giotto di Bondone, Narození Krista
Scrovegniova kaple, Padova,
cca 1305

Caravaggio, Narození s Svatým
Františkem a Svatým Vavřincem,
1609

Niccolò Pisano, Narození Krista,
cca 1260

Výtvarné zobrazení vánočního cyklu

Klanění mudrců

Sandro Botticelli, Klanění mudrců,
1475–1476, Uffizi, Florencie

Lorenzo Ghiberti, Klanění tří králů,
cca 1435, Florencie

Peter Paul Rubens, Klanění mudrců,
1609, Prado, Madrid

Výtvarné zobrazení vánočního cyklu

Útěk do Egypta

Giotto di Bondone,
Útěk do Egypta,
cca 1305

Claude Lorrain, Odpočinek na útěku do
Egypta
1647, Důl Paříž, Louvre

Fra Angelico, Útěk do Egypta,
1440, San Marco, Florencie

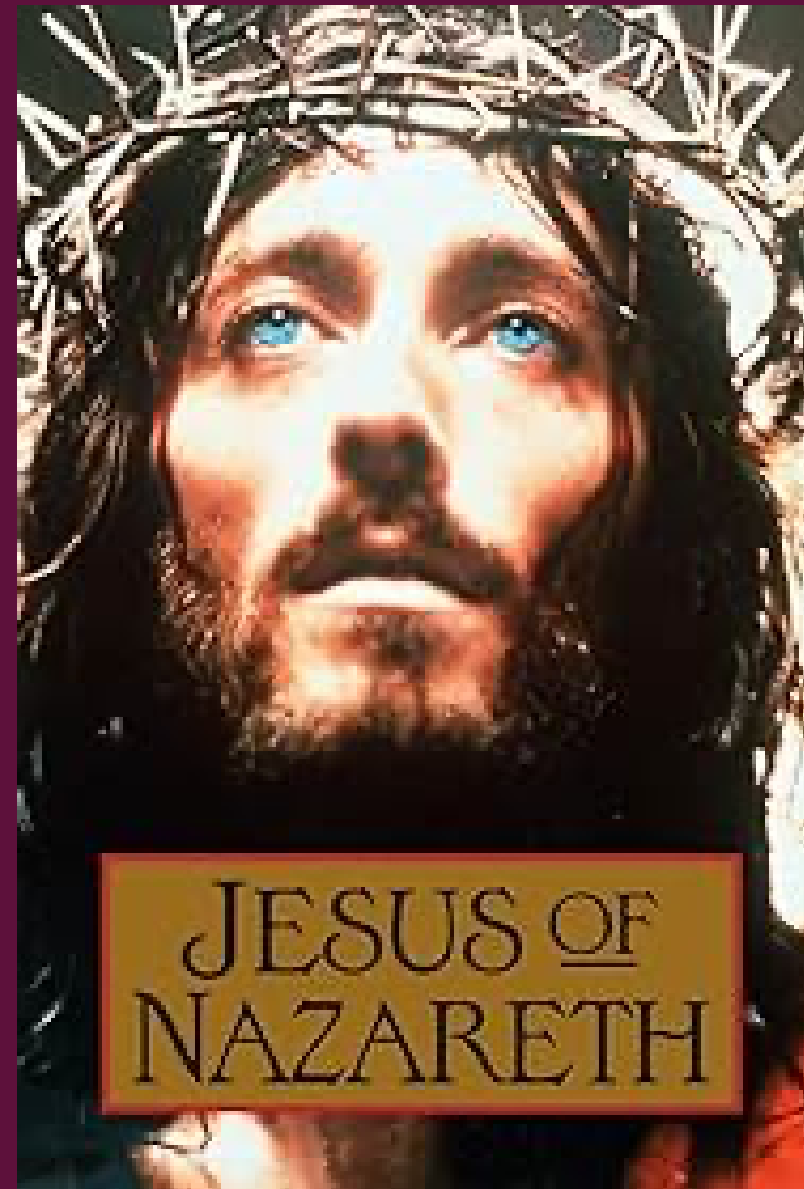
Filmy o narození Ježíše

The Nativity Story

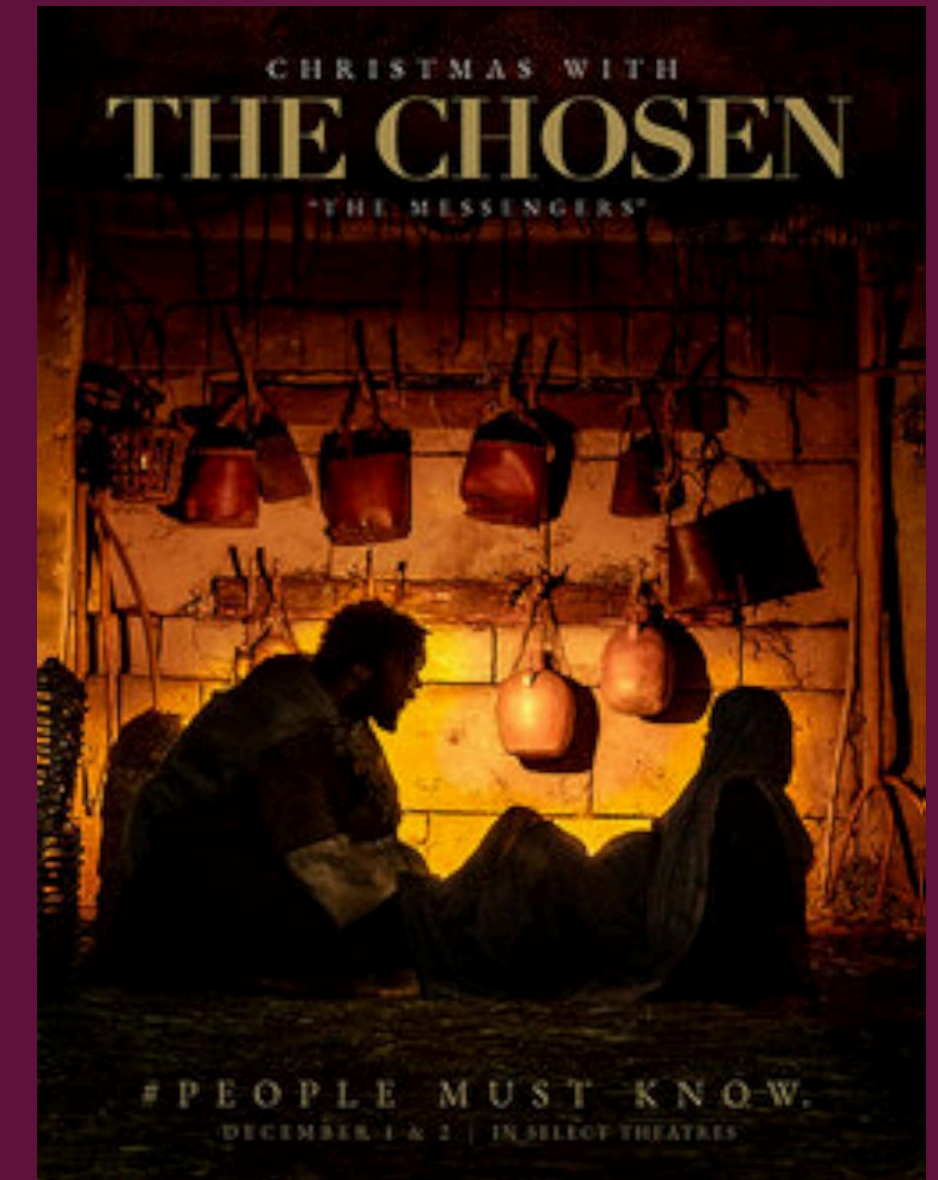
Historicky věrný film o Marii a Josefovi a jejich cestě do Betléma. Realisticky ukazuje dobu Ježíšova narození.

Jesus of Nazareth

Klasický televizní epos Franca Zeffirelliho, který zobrazuje celý Ježíšův život – od narození po vzkříšení.

The Chosen: The Messengers

Vánoční speciál populárního seriálu The Chosen – moderní zpracování příběhu o narození Krista.

Současné umění a vizuální adaptace

Pouliční umění a film

Banksy: The Alternativity (2017) je krátký film, který ukazuje moderní inscenaci narození Ježíše v Betlémě na pozadí izraelsko-palestinského konfliktu jako kontrast mezi poselstvím míru a realitou rozdělení.

Média a reklama

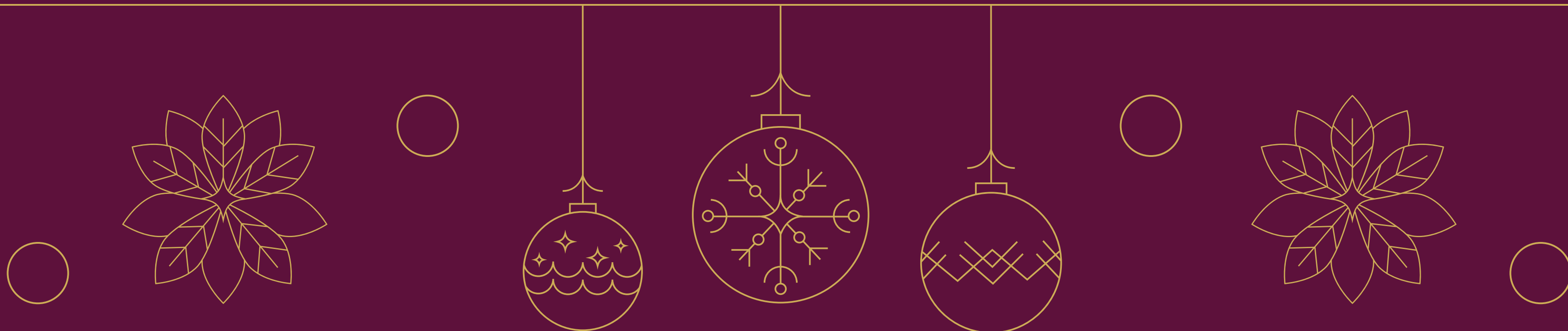

Mulberry — reklamní kampaň „Miracle“ (2015), kde byla taška této značky umístěna do středu vánoční scény namísto Ježíška.

Móda a design

Dolce & Gabbana, kolekce podzim 2013. Designéři použili potisky s vyobrazením Panny Marie, fragmenty církevních oděvů a dokonce i scény ukřižování Krista.

Děkujeme za pozornost!

Použité zdroje:

Obrázky:

- <https://www.istockphoto.com/cs/fotografie/třetí-neděle-v-adventním-konceptu-gm874557304-244192924>
- <https://www.emimino.cz/denicky/stedry-den-kdysi-potom-a-ted-13322/>
- <https://www.novinky.cz/clanek/vanoce-prvni-svatek-vanocni-narozeni-pane-neboli-bozi-hod-vanocni-40050170>
- https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/svaty-stepan-vanoce-svatky-tradice_2012261053_pj
- <https://www.boscoostrava.cz/slavnost-matky-bozi-panny-marie/>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Tři_králové
- <https://vsechsvatych.cz/ikona-krest-pane/?srsId=AfmBOopRU5lxa7aK72g3iPGwMDX4BcCp08eByFAqBlgg9A5okUtAhAXC>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Starý_zákon
- <https://didasko.cz/obchod/novy-zakon-komentar-vers-po-versi/>
- <https://www.meisterdrucke.cz/umelecke-tisky/Jusepe-de-Ribera/775199/Svatý-Matouš-evangelista.html>
-
- <https://www.spoloklatinskejomse.sk/cirkevny-rok/svateho-marka-evanjelistu-k2k9d>
- <http://catholica.cz/?id=4908>